

ravc ©

Nieuwsflits over IORP II

Top 10 meest gestelde vragen: deel 3 van 3

Dit is de derde en laatste Q&A met 10 vragen over IORP II. Sinds de verschijning van onze vorige uitgave in juli jl., heeft op 18 december de Eerste Kamer het wetsvoorstel met betrekking tot IORP II aangenomen, zodat het nu in de wetgeving is verankerd. In september heeft DNB een Handreiking uitgebracht over de sleutelfuncties en op 18 december heeft DNB de guidance gepubliceerd over de geschiktheidseisen¹ van de sleutelfuncties. Het Koninklijk Actuarieel Genootschap heeft op 20 december een aparte guidance uitgegeven van hoe certificerend actuarissen de actuariële functie kunnen invullen. De wat ons betreft meest opvallende zaken van de afgelopen periode hebben wij hieronder voor u samengevat.

Op 13 en 14 **september** jl. heeft DNB een Handreiking uitgebracht aan pensioenfondsen ten behoeve van de invulling van de sleutelfuncties. Deze is gebaseerd op proportionaliteit via de T2/3/4 classificatie van DNB. Het is nadrukkelijk een handreiking; pensioenfondsen blijven zelf verantwoordelijk voor hun onderbouwing van de invulling. “Specifieke omstandigheden geven de doorslag”. Wat ons betreft vielen de volgende zaken het meest op:

- DNB dringt er op aan dat de houders van de risicomanagement functie en de interne audit functie bestuursleden zijn. Voor de ondersteuning stelt DNB een risicocommissie respectievelijk een auditcommissie voor. Deze zaken zijn niet opgenomen in de wetgeving, noch in de Nota van toelichting en zijn dus geïntroduceerd door DNB.
- T2 fondsen kunnen voor de vervulling steunen op de uitvoeringsorganisatie mits onafhankelijk ingericht. Gezien de mogelijk tegengestelde belangen betreft dit een opmerkelijke mogelijkheid. Wij verwachten dat er op zijn minst sprake moet zijn van een directe rapportagelij van de 2e lijn van de uitvoerder naar de functiehouder.
- Bestuurders van T2 en T3-fondsen hoeven niet per 13 januari 2019 aan de deskundigheidseisen te voldoen (zie ook vraag 10 hieronder).
- De adviserend actuaaris kan volgens DNB niet betrokken zijn bij de vervulling van de actuariële functie, (blijkbaar) ook niet als deze zich niet bezighoudt met advisering over de veronderstellingen voor de technische voorzieningen.

Op 24 **september** jl. heeft de Pensioenfederatie haar servicedocument over IORP II gepubliceerd. Dit stuk geeft een integrale beschrijving van de nieuwe regelgeving plus handvatten voor de inrichting van de sleutelfuncties. Het valt hierbij op dat de Pensioenfederatie een andere invulling voorstaat dan de Handreiking van DNB met betrekking tot het houderschap van de sleutelfuncties risicomanagement en interne audit. Volgens de Pensioenfederatie hoeven dit geen bestuursleden te zijn.

December: bij vraag 7 gaan wij ook nader in op de guidance van DNB over de geschiktheidseisen en bij vraag 1 over de guidance voor de actuariële functie vanuit het Actuarieel Genootschap.

Ongeacht welke meningen (ook die van ons) er zijn, is het van eminent belang dat u een eigen visie heeft die past bij uw fonds en niet in strijd is met de wet. Er zijn verschillende invullingen mogelijk, echter binnen de grenzen van de wet. Het moet waarde creëren voor uw besturing. **U bestuurt!**

¹ <https://www.ag-ai.nl/view/40553-Guidance+met+betrekking+tot+de+Actuari%EBle+Functie+IORPII+%2818+december+2018%29.pdf>

Hieronder hebben wij weer 10 nieuwe vragen met antwoorden opgenomen, die wij in de praktijk tegen komen. In onze visie is de ‘passendheid’ essentieel en het gesprek als bestuurder daarover met DNB en uw intern toezicht.

1. Wat betekent het dat de sleutelfuncties “op onafhankelijke wijze” uitgevoerd moeten worden? Onafhankelijk van het bestuur of extern, of geen overlap in persoonlijke bezetting? En moet dit worden getoetst bij DNB?

Uitvoering op onafhankelijke wijze

Gedrag volgt structuur (“*behaviour follows structure*”). De governance structuur moet bestuurders en functiehouders aansporen om onbevreesd en onbestraft een afwijkend standpunt in te kunnen nemen ten opzichte van elkaar. Deze vrijheid van handelen en vrijheid van geest staat immers garant voor een goede groepsdynamiek en effectieve besluitvorming. Binnen het bestuur moeten functies en verantwoordelijkheden dus zo veel mogelijk worden gescheiden, mits de omvang van het fonds dit toestaat. Zo zal bijvoorbeeld, de bestuurder die verantwoordelijk is voor risicomanagement niet tevens verantwoordelijk kunnen zijn voor het vermogensbeheer.

Combineren van sleutelfuncties, kan dit?

De risicomanagement functie en actuariële functie mogen worden gecombineerd; deze hoeven dus niet onafhankelijk van elkaar te zijn. Dit geldt overigens niet in het geval de actuariële functie is uitbesteed aan de certificerende actuaris, omdat de certificerende actuaris wettelijk gezien geen andere taken voor een pensioenfonds mag uitvoeren (art. 148 lid 1 PW). Voor het uitvoeren van de actuariële functie is hiertoe een uitzondering gemaakt (art. 148 lid 3 PW (nieuw)).

Binnen dezelfde actuariële organisatie?

Geldt dit ook voor de situatie waarin er sprake is van verschillende adviseurs binnen hetzelfde kantoor? Wettelijk gezien is dat alleen mogelijk indien dat kantoor beschikt over een door DNB goedgekeurde gedragscode waarin de onafhankelijkheid van de certificerende actuaris is geborgd (art. 148 lid 2 PW). Dus, indien de adviserende actuaris en de certificerende actuaris van hetzelfde kantoor afkomstig zijn, dan is dit toegestaan; echter er moet voldaan zijn aan de gestelde voorwaarde als hierboven beschreven.

Hoe de actuariële functie in te vullen?

In Nederland wordt in feite al invulling gegeven aan de actuariële functie zoals inhoudelijk beoogd met de IORPII richtlijn. Dat is ook de reden geweest dat de wetgever het mogelijk heeft gemaakt om de actuariële functie neer te leggen bij de certificerende actuaris (zowel het houderschap als de werkzaamheden). De werkzaamheden van de certificerende actuaris worden wel uitgebreider, bijvoorbeeld omdat controles vaker dan 1 keer per jaar zullen plaatsvinden. Daarnaast is de actuariële functie belast met de controle van de basisgegevens. Dit ligt nu bij de accountant en de actuariële functie zal gebruik kunnen blijven maken van de controle door de accountant. Het Koninklijk Actuarieel Genootschap (de werkgroep OTA (Onafhankelijk Toetsende Actuaris)) heeft op 20 december een aparte guidance² uitgegeven van hoe certificerende actuarissen de actuariële functie op een zo efficiënt mogelijke manier kunnen invullen.

² <https://www.ag-ai.nl/view/40553-Guidance+met+betrekking+tot+de+Actuaris%E8BE+Functie+IORPII+%2818+december+2018%29.pdf>

Goedkeuring benodigd door DNB?

De wetgeving schrijft voor dat een pensioenfonds beschikt over de sleutelfuncties. Er is echter niet voorgeschreven dat hiervoor voorafgaand goedkeuring dient te worden gevraagd of verkregen. Er is wel een aantal voorwaarden gesteld aan de invulling van de functies (denk aan onafhankelijkheid, geschiktheid), waaraan vanzelfsprekend dient te worden voldaan. Ook DNB vermeldt expliciet in haar Handreiking dat verschillende invullingen mogelijk zijn, binnen de grenzen van de wet. Als DNB van oordeel is dat een pensioenfonds zich niet aan de wet houdt, heeft DNB de bevoegdheid een aanwijzing te geven of een last onder dwangsom op te leggen.³ Hetgeen nu ook al zo is. Hiernaast heeft DNB ook een aantal algemene kapstokartikelen over beheerste- en integere bedrijfsvoering waarop DNB zich kan beroepen in het financiële en niet financiële domein.

In de volgende gevallen dient DNB te worden benaderd in het kader van de sleutelfuncties:

- Ingeval van uitbesteding van een sleutelfunctie dient DNB voorafgaand aan de inwerkingtreding te worden geïnformeerd (art. 14.0a Besluit Uitvoering Pw en Wvb). De uitbesteding hoeft niet expliciet te worden goedgekeurd door DNB. Dus bijvoorbeeld in het geval de certificerend actuaire de actuariële functie gaat vervullen is er sprake van uitbesteding van deze functie, en dient DNB tijdig op de hoogte te worden gesteld. Het artikel maakt geen expliciet onderscheid tussen houderschap en vervulling van de werkzaamheden van de sleutelfunctie. In de Handreiking van DNB wordt echter gesproken over “uitbesteding” van werkzaamheden in het kader van de vervulling van de functie. Hieruit kan worden geconcludeerd dat ook de uitvoerende werkzaamheden van de sleutelfuncties vallen onder uitbesteding, zodat dit ook vooraf dient te worden gemeld bij DNB.
- In het geval een bestuurslid formeel wordt benoemd tot sleutelfunctiehouder (van één van de drie functies), zal er in veel gevallen sprake zijn van een functiewijziging en dient dit te worden gemeld bij DNB. Volgens het reguliere beleid van DNB, zal deze bestuurder dan (kunnen) worden getoetst. Als de functiehouder geen bestuurslid is, hoeft dit niet te worden gemeld, maar dient de houder wel aantoonbaar aan de geschiktheids- en betrouwbaarheidseisen te voldoen. DNB kan hier navraag naar doen als zij daar aanleiding toe ziet. Bestuurders die functiehouder worden hebben overigens op grond van de Handreiking van DNB extra tijd gekregen om te voldoen aan de geschiktheidseisen: voor T2- fondsen is dat tot 1 september 2020, voor T3- en T4-fondsen tot 1 september 2019.

³ Zie art. 171 en 172 PW.

2. Kan het functiehouderschap interne audit bij de voorzitter van het bestuur worden belegd?

Als het pensioenfonds het houderschap van de interne audit functie bij een bestuurslid neerlegt, dient zich de vraag aan bij welk bestuurslid dit het best kan worden gedaan. Vanzelfsprekend gelden de wettelijke eisen van onafhankelijkheid, geschiktheid en betrouwbaarheid. Vaak geldt juist voor de voorzitter dat hij geen specifieke aandachtsgebieden in portefeuille heeft, of maar heel beperkt belast is met operationele werkzaamheden. Hij kan daarom bij uitstek goed gepositioneerd zijn om het functiehouderschap van de interne audit functie op zich te nemen. Wij zien dat dit meestal het geval is bij financiële instellingen: de directeur audit (als vervuller van de interne audit functie) rapporteert aan de directie- of bestuursvoorzitter, omdat deze niet direct verantwoordelijk is voor andere sleutelfuncties of operationele werkzaamheden.

Concluderend stellen wij dat ons inziens de voorzitter zeker in aanmerking kan komen voor het functiehouderschap van de interne audit functie. Hierbij moet het pensioenfonds dan wel kunnen aantonen dat is geborgd dat de verantwoordelijkheid voor de interne audit functie niet tot een verstrengeling van belangen leidt bij uitvoerende verantwoordelijkheden.

Verder is van belang dat de functiehouder zich in de praktijk daadwerkelijk onafhankelijk opstelt. Als eindverantwoordelijke voor de functie bepaalt hij welke zaken onderworpen worden aan audits of juist niet. Om invulling te geven aan de onafhankelijkheid van de interne audit functie, moet de voorzitter van het fonds (als functiehouder) open staan voor de professionele inbreng van de vervuller(s) van de interne audit functie. De audits moeten ook plaats kunnen vinden bij de uitbestedingspartijen van het pensioenfonds; hiertoe moet het "right to audit" zijn vastgelegd met die partij, ofwel het recht om audits te mogen uitvoeren op processen die relevant zijn voor het pensioenfonds.

3. Wat is er voor de sleutelfunctiehouder geregeld met betrekking tot ontslagbescherming? Gelden dezelfde regels als bij de functionaris gegevensbescherming?

In artikel 24 lid 6 van de richtlijn is opgenomen dat een houder van een sleutelfunctie die de bevoegde autoriteit in kennis stelt, rechtsbescherming moet genieten. Op dit moment ligt er een wetsvoorstel voor wijziging van de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling (art. 143a lid 4, resp. art. 138a lid 4)) dat luidt als volgt: "Het pensioenfonds draagt er zorg voor dat de houder van de risicobeheerfunctie, interne auditfunctie of actuariële functie die op grond van het derde lid te goeder trouw en naar behoren een melding heeft gedaan bij de toezichthouder als gevolg van deze melding niet wordt benadeeld." Naast de rechtsbescherming die houders van een sleutelfunctie in hun hoedanigheid van werknemer op basis van de huidige wet- en regelgeving genieten, wordt voorgesteld een algemeen benadelingsverbod voor deze situatie in de Pensioenwet en Wvb te verankeren. Onder benadeling vallen onder andere: benadeling in promotiekansen, schorsing en ontslag. Daarnaast ligt het voor de hand dat pensioenfonds, indien zij een dergelijke regeling nog niet hebben, een klokkenluidersregeling opstellen, op grond waarvan houders van een sleutelfunctie worden beschermd.

Voor een functionaris gegevensbescherming (FG) geldt een vergelijkbare bescherming. In Artikel 38 lid 3 van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is opgenomen dat de FG door de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker niet ontslagen of gestraft mag worden voor de uitvoering van zijn taken. In deze context dient opgemerkt te worden dat de AVG anderzijds niet aangeeft hoe en wanneer een FG ontslagen of vervangen kan worden. Wel geldt dat hoe stabiel het contract van een FG is en hoe meer garanties tegen oneerlijk ontslag er bestaan, hoe meer deze in staat zal zijn onafhankelijk op te treden.

Voor bestuursleden zijn in de nieuwe IORP II richtlijnen geen aanvullende zaken geregeld. Een pensioenfonds dient in haar statuten op te nemen op welke manier haar bestuurders worden benoemd en ontslagen (artikel 2:286 BW). Daarnaast kan een rechtbank op verzoek van een belanghebbende een bestuurder van een stichting in de volgende gevallen ontslaan:

- Handelen in strijd met de wet;
- Handelen in strijd met de statuten;
- Wanbeheer; en
- Het niet voldoen aan een bevel van de voorzieningenrechter ingevolge artikel 2:297 lid 2 BW tot het geven van openheid van zaken aan het openbaar ministerie.

4. Wat verandert er voor het Verantwoordingsorgaan door IORP II?

Het Verantwoordingsorgaan (VO) wordt in het kader van de governance-eisen niet specifiek in de Richtlijn of in het Nederlandse wetsvoorstel genoemd. Toch is het van belang dat het VO voldoende kennis heeft van de IORP II regelgeving. Immers, het VO mag advies uitbrengen over de volgende aan IORP II gerelateerde zaken:

- Beleid inzake beloningen;
- Vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.

Daarnaast heeft het VO de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur. Om deze beoordeling te kunnen doen, dient het VO kennis te hebben van de extra taken van het bestuur vanwege IORP II, zoals het opstellen van beleid voor de drie sleutelfuncties. Wij stellen dan ook voor dat het beleid met betrekking tot de sleutelfuncties en de inrichting ervan wordt gedeeld met het VO.

Wettelijk nieuw voor VO

Verder is er in de Pensioenwet een nieuw artikel 90a toegevoegd, over een collectieve waardeoverdracht naar een andere lidstaat. In dit artikel is opgenomen dat een dergelijke waardeoverdracht vooraf moet worden goedgekeurd door het VO of het belanghebbendenorgaan. Dit is nieuw ten opzichte van de bestaande praktijk, waarin bij een (grensoverschrijdende) collectieve waardeoverdracht een adviesrecht voor het VO bestaat. De werkzaamheden die in het kader van het adviesrecht moeten worden uitgevoerd wijken echter niet af van de werkzaamheden die in het kader van het goedkeuringsrecht moeten worden uitgevoerd. Hierdoor is gewaarborgd dat de vertegenwoordigers van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden om goedkeuring worden gevraagd voor een grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht.

5. Algemene Pensioenfondsen kennen al een verplichte risicoanalyse. Hoe verhoudt deze zich tot de ERB van IORP II?

Op grond van het Besluit Uitvoering Pw en Wvb⁴ moeten algemene pensioenfondsen (APF) nu ook al beschikken over een “eigen risicobeoordeling”. Tevens wordt elders in die regelgeving vermeld dat algemene pensioenfondsen hun weerstandsvermogen moeten verhogen indien die risicoanalyse daar aanleiding toe geeft. In een Q&A⁵ geeft DNB aan dat de eigen risicobeoordeling (ERB) van APF-en verwant is aan de ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment) voor banken, beleggingsinstellingen en beleggingsondernemingen. De huidige verplichte ERB van APF-en lijkt daarom verder te gaan dan de ERB zoals die voor alle pensioenfondsen vanuit IORP II verplicht wordt. Immers, uit die risicoanalyse kan in beginsel niet een verplichting volgen het vereist eigen vermogen te verhogen. De ICAAP daarentegen (evenals de ORSA voor verzekeraars⁶) kent naast de reguliere kapitaalseisen de verplichting additioneel kapitaal (weerstandsvermogen) aan te houden als de specifieke risico's van de instelling niet volledig worden gedekt door de standaardberekening van het benodigd kapitaal. Het weerstandsvermogen van het APF dient voor het opvangen van bedrijfsrisico's van het APF. Dit zijn de risico's waarvan de eventuele financiële gevolgen niet ten laste kunnen worden gebracht van de aangesloten collectiviteitskringen.

De voorgeschreven elementen van de huidige ERB van een APF zijn opgenomen in de toelichting bij de aanvraag voor een vergunning voor een APF⁷. De genoemde elementen zijn de volgende:

- Financiële en niet-financiële risico's (inschatting van de inherent risico's);
- Beheersmaatregelen (inclusief de verantwoordelijke en periodiciteit);
- Effectiviteit van de maatregelen (inschatting van de restrisico's);
- Beoordeling van de restrisico's;
- Een eventueel actieplan;
- Eventueel aanvullend benodigd kapitaal naar aanleiding van de risicoanalyse;
- Beschrijving van de risico's die met uitbesteding samenhangen;
- Vastlegging van procedures en maatregelen met betrekking tot autorisaties, procedures, limietstellingen, limietbewaking en noodsituaties.

De risicoanalyse moet op drie niveaus worden uitgevoerd:

- 1: Op het niveau van het algemeen pensioenfonds;
- 2: Op het niveau van de verschillende kringen; en
- 3: Op het niveau van de verschillende bedrijfsonderdelen..

Voor APF-en wordt de ERB zoals bedoeld in IORP II ook verplicht. Dit betekent dat zij niet alleen bij aanvraag van de vergunning, maar ook eens in de drie jaar de ERB moeten uitvoeren. Overigens geldt dat APF-en doorlopend aan de eisen van het minimaal aan te houden weerstandsvermogen moeten voldoen, dus inclusief een eventuele opslag naar aanleiding van de risicoanalyse.

⁴ Art. 40c lid m (benodigde gegevens bij aanvraag vergunning voor een algemeen pensioenfonds)

⁵ Zie <http://www.toezicht.dnb.nl/3/50-234897.jsp>

⁶ ORSA staat voor Own Risk & Solvency Assessment, en is verplicht voor verzekeraars sinds de introductie van Solvency II in 2016

⁷ Zie <http://www.toezicht.dnb.nl/binaries/50-236212.pdf>

Voor hen betekent dit dat de ERB moet worden uitgebreid met de volgende elementen:

- Beschrijving van de wijze waarop de ERB is ingebed in het managementproces en besluitvormingsproces;
- Beoordeling van de doelmatigheid van het risicobeheersysteem;
- Een evaluatie van de financieringsbehoeften van het pensioenfonds, inclusief, indien van toepassing, het herstelplan;
- Een evaluatie van de uitkeringszekerheid voor deelnemers en pensioengerechtigden en de effectiviteit van potentiële maatregelen op het gebied van indexatie en kortingen;
- Indien ESG-factoren worden meegenomen in beleggingsbesluiten, een evaluatie van nieuwe of opkomende risico's, inclusief het risico van klimaatverandering en impact op milieu, sociale risico's, en afwaardering van activa door wetswijzigingen ("stranded assets").

6. Welke documenten moeten er allemaal aangepast worden vanwege IORP II?

Voor pensioenfonds heeft IORP II met name impact op de volgende documenten:

- Document per sleutelfunctie waarin het beleid uiteen wordt gezet (denk aan taken en bevoegdheden, meldplicht, rapportages, rol intern toezicht, competenties, etc.). Voor de risicomanagementfunctie kan dit worden opgenomen in het IRM-beleid.
- Risicomanagementbeleid, nu ook inclusief ESG-risico's en ERB-beleid.
- Reglementen en mandaten commissies.
- Beleggingsbeleid.
- Statuten.
- Functiebeschrijvingen en opleidingsplannen met betrekking tot sleutelfuncties.
- ABTN/Governance handboek.
- RACI matrix met taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctie (zowel houder als vervuller).
- Uitbestedingsbeleid.
- Communicatiebeleid.
- Bescherming sleutelfunctionarissen, eventueel in klokkenluidersregeling.

20 documenten

Hieronder lichten wij enkele onderwerpen (niet limitatief) nader toe om de impact op de documentatie inzichtelijk te maken. Wij realiseren ons dat dit per pensioenfonds zal verschillen en de lijst derhalve niet uitputtend zal zijn. Wij zien in de praktijk dat ongeveer 20 fondsdocumenten aandacht moeten krijgen.

Sleutelfuncties

- Functieprofielen: Voor alle sleutelfuncties zal een functieprofiel aanwezig moeten zijn.
- Verantwoordelijkhedenmatrix: De verantwoordelijkheden van de sleutelfunctie zullen expliciet moeten worden vastgelegd.
- ABTN: De doelstelling, de governance, de plaats in het proces en het beleid rondom het functioneren en de beloning van de sleutelfunctie zal onderdeel moeten worden van de ABTN.

ABTN

- ABTN: De doelstelling, de governance, het proces en de invulling dienen vooraf te worden vastgelegd, zodat duidelijk is hoe het instrument door het bestuur van het pensioenfonds wordt ingezet.

ESG

- ABTN / beleggingsplan: Wanneer een pensioenfonds in de beleggingsbeginselen aangeeft dat het rekening houdt met ESG, dient het fonds vast te leggen hoe ESG-factoren worden betrokken bij het nemen van beleggingsbeslissingen en hoe ESG-factoren onderdeel uitmaken van het risicobeheersysteem.
- Informatie aan deelnemer: ESG-beleid dient onderdeel te zijn van de informatie die over de pensioenregeling aan de deelnemers wordt verstrekt.

ERB

- Eigen risico beoordeling: wat zijn de triggers voor een ERB, hoe gaat het fonds het risicoprofiel bewaken, scenario's die als stresstest dienen te fungeren en de ALM studie.

Communicatie

- Uniform Pensioenoverzicht (UPO):
 - Het "pensioenoverzicht" moet jaarlijks ter beschikking worden gesteld aan de (gewezen) deelnemer en op verzoek altijd schriftelijk worden verstrekt (artikel 38 lid 3).
 - Ook worden er aanvullende eisen gesteld aan de informatie die op dit document moet staan.
 - Informatie voor toekomstige deelnemers aan de pensioenregeling dient aangepast te worden. Voor vrijwillige regelingen (regelingen waarbij de deelnemer niet automatisch is aangesloten) dienen op enkele punten nadere informatievereisten te worden vastgelegd over de beleggingsopties en over hoe er in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu-, sociale en governance factoren.
 - Voor het melden van kortingen aan (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zal voor pensioengerechtigden de termijn naar drie maanden gaan voordat deze worden doorgevoerd.
 - Ook dienen deelnemers op verzoek aanvullende informatie te kunnen ontvangen over de aannames die worden gehanteerd bij het maken van de pensioenprojecties.

7. Wat worden de taken en concrete bezigheden van de verschillende sleutelfunctiehouders?

De sleutelfunctiehouder is eindverantwoordelijk voor de sleutelfunctie. Dit betekent dat hij/zij verantwoordelijk is voor het goed functioneren van de sleutelfunctie en inhoudelijk verantwoordelijk is voor de rapportages van de functie. De formele taken van de sleutelfunctiehouder zijn de volgende:

- Rapporteren van bevindingen en aanbevelingen aan bestuur of intern toezicht (ingeval de houder zelf bestuurslid is);
- Escaleren naar DNB in voorkomende gevallen.

Voor de wettelijke taken van de verschillende functies verwijzen wij naar de regelgeving⁸. DNB heeft aangegeven dat de VTE-score van een bestuurder naar verwachting niet wijzigt als hij/zij functiehouder wordt. Wij verwachten dat het van de specifieke verdeling van de taken tussen houders en overige betrokkenen bij de functie afhankelijk zal zijn, hoeveel "werk" er bij de functiehouder terecht komt.

⁸ Zie art. 18 en 22 Besluit FTK

Wij verwachten dat de functiehouder op zijn minst belast zal zijn met de volgende taken:

- Review van en goedkeuring geven aan de reguliere rapportage aan het bestuur;
- Regulier overleg met alle betrokkenen bij de uitoefening van de sleutelfunctie;
- Ingeval van de risicomanagementfunctie:
 - Input leveren vanuit onafhankelijk risicomanagementperspectief op overwegingen en adviezen in voorleggers (countervailing power geven);
 - Uitvoering geven aan het risicomanagement raamwerk (strategische en operationele risicomanagementcyclus);
 - Faciliteren van de reguliere risico-identificatie (strategische risico's, CoBIT, RAVC en FIRM/FOCUS);
 - Regievoering op de eigen-risicobeoordeling.
- Ingeval van de interne audit functie:
 - Opstellen en uitvoeren van het audit plan;
 - Geven van een oordeel over de werking van het risicomanagement en interne beheersingssysteem.

Guidance DNB geschiktheidseisen sleutelfunctiehouders

Zoals vermeld in de inleiding heeft DNB ook guidance (18 december) uitgebracht over de geschiktheidseisen van de houders van de sleutelfuncties. In de guidance heeft DNB per sleutelfunctie een aantal taken opgesteld en per taak vermeld welke kennis en ervaring vereist is. Overigens kijkt DNB proportioneel naar de vereisten: de mate van diepgang van de kennis op de verschillende deelgebieden moet in onderlinge samenhang worden gezien en in verhouding staan tot de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden die de sleutelfunctiehouder verricht binnen de sleutelfunctie.

Een manier om aan te tonen dat een functiehouder die kennis en ervaring heeft is met relevante opleidingen en cursussen en relevante werkervaring bij de genoemde taken. DNB noemt per sleutelfunctie voorbeelden van relevante opleiding en ervaring, uiteraard is dit niet uitputtend.

De geschiktheid voor een sleutelfunctie moet ten slotte ook blijken uit het hebben van de juiste competenties. DNB gaat voor de sleutelfunctiehouders uit van de competenties die in de Beleidsregel geschiktheid 2012⁹ zijn opgenomen. Voor de sleutelfuncties noemt DNB de volgende als belangrijk: helicopterzicht, onafhankelijke oordeelsvorming, authentiek, communicatief vermogen, overtuigingskracht en omgevings sensitiviteit.

8. Wat zijn de nieuwe vereisten met betrekking tot ESG-beleid?

Op grond van de Pensioenwet (art. 135) moeten pensioenfondsen nu ook al in het bestuursverslag opnemen (en dus openbaar maken) hoe in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.

In aanvulling op deze eis zijn vanwege de introductie van IORP II de volgende uitbreidingen in de Nederlandse wetgeving aangebracht:

- In het Besluit FTK (in art 29a) is vastgelegd dat in de Verklaring inzake beleggingsbeginselen wordt beschreven hoe in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Wij merken op dat er ook aan deze vereiste kan worden voldaan door te verklaren dat geen rekening is gehouden met deze factoren (*comply or explain*).
- In het Besluit Uitvoering Pw en Wvb wordt toegevoegd (in art. 2) bij te verstrekken informatie over de pensioenregeling “op welke wijze in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen”.

⁹ Zie <http://www.toezicht.dnb.nl/4/4/50-226297.jsp>

- In het Besluit FTK komt in art. 18 te staan dat onder de scope van het beheer van de risico's van het pensioenfonds "milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen met betrekking tot de beleggingsportefeuille en het beheer daarvan". Een pensioenfonds heeft als lange termijn belegger direct te maken met de consequenties van niet-duurzame ecologische, economische of sociale ontwikkelingen op de toekomstige waarde van de beleggingen. De risico's die daarmee verband houden, vormen dan ook een onderdeel van het risicomanagement en de eigen-risicobeoordeling.

Met betrekking tot publicatie van ESG-beleid, komt het er op neer dat pensioenfondsen aan deelnemers expliciet moeten meedelen hoe hun ESG-beleid is vormgegeven. Ook moet de Verklaring inzake beleggingsbeginselen openbaar worden gemaakt. Het doel hiervan is dat pensioenfondsen verantwoording afleggen over de bredere maatschappelijke gevolgen van hun handelen. Wij verwachten dat dit een extra stimulans kan geven aan pensioenfondsen om hun ESG-beleid nader of concreter vorm te geven.

Voor meer informatie verwijzen wij u graag naar onze Risk Transparant deel 8 "IORP II en Beleggingen" op onze website.

9. **Wij hebben een omgekeerd gemengd bestuursmodel. Moet onze verplichte auditcommissie worden gewijzigd in het licht van de nieuwe sleutelfuncties?**

Nee, de wetgever heeft niet de intentie om de verplichte auditcommissie bij dit bestuursmodel te wijzigen. Zie Nota van toelichting: "Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de interne auditfunctie een andere taak en een ander doel heeft dan de auditcommissie, die op grond van het Besluit Uitvoering Pensioenwet verplicht is voor pensioenfondsen met een omgekeerd gemengd bestuursmodel."

Er kan in deze situatie dus sprake zijn van twee type "auditcommissies":

1. Een bestaande auditcommissie, die dient ter versterking van het interne toezicht door de niet-uitvoerende bestuurders (NUB-ers). Deze commissie is in ieder geval belast met het houden van toezicht op de risicobeheersing, het beleggingsbeleid en de financiële informatieverschaffing door het pensioenfonds.
2. Een nieuwe (interne) auditcommissie als uitvoerder van de interne audit functie op basis van IORP II. Deze commissie moet zorgen voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering en is belast met het uitvoeren van (interne) audits binnen de bedrijfsvoering van het pensioenfonds.

Niet te combineren

Gezien het verschil in doelstelling en taken kunnen deze commissies in beginsel niet worden gecombineerd in één commissie. Bovendien is er een verschil in de bezetting: In de nieuwe (interne) auditcommissie mogen geen niet-uitvoerend bestuurders (NUB-ers) zitting hebben vanwege de vereiste escalatiemogelijkheid naar de intern toezichthouders van het fonds (de NUB-ers zelf). In de bestaande auditcommissie hebben NUB-ers juist wel zitting. Mocht een fonds een oplossing bedenken, waarbij in het toezicht op de risicobeheersing, het beleggingsbeleid en de financiële informatieverschaffing ter ondersteuning van de NUB-ers op een andere adequate wijze wordt voorzien, dan kan dit fonds DNB verzoeken om opheffing van de bestaande auditcommissie en overgaan tot het instellen van een nieuwe (interne) auditcommissie.

Het is tot slot voor een pensioenfonds met een omgekeerd gemengd bestuursmodel geen verplichting om een nieuwe (interne) auditcommissie op te richten. DNB noemt dit in haar Handreiking wel een uitgangspunt voor T3 en T4-fondsen, maar dit heeft betrekking op het paritaire bestuursmodel.

10. In de Nota van toelichting bij het Implementatievoorstel staat dat de houder van de interne audit functie in principe een bestuurslid zal zijn. Hoe valt dit te rijmen met de benodigde beroepskwalificaties van deze functiehouder? Vaak zal er bijvoorbeeld geen RA in het bestuur aanwezig zijn, moet dit dan wel?

Het houderschap van de interne audit functie ligt volgens DNB idealiter bij een bestuurslid, zodat de functie voldoende autoriteit en status heeft. Ook past het bij de verantwoordelijkheid van het bestuur voor beheerste- en integere bedrijfsvoering.

In een informatiebijeenkomst over IORP II stelde DNB dat de houder van de interne audit functie geen accountant titel (RA of AA) hoeft te hebben. De sleutelfunctiehouder dient wel te beschikken over:

- Kennis van (activiteiten binnen de) pensioenorganisatie en onderzoekstechnieken die accountants toepassen. Hier valt te denken aan begrip van het onderscheid tussen *inclusive method* en *carve-out method*;
- Relevante ervaring, bijvoorbeeld als bestuurder met audit/jaarrekening in de portefeuille of interne auditor dan wel toezichthouder;
- Competenties, waaronder oordeelsvorming, onafhankelijkheid, autoriteit en overtuigingskracht.

De functiehouder dient uiteraard voldoende kennis te hebben om te begrijpen wat de vervullers van de functie doen en wat daarin de toegevoegde waarde c.q. beperkingen zijn.

Bestuurders die een functiehouderschap gaan invullen zullen door DNB worden getoetst, als gevolg van het reguliere beleid van DNB dat bij functiewijziging een nieuwe toets wordt toegepast. De benodigde kennis, ervaring en competenties dienen te worden aangetoond door de bestuurder, waarbij DNB voorkeur heeft voor opleidingen die worden afgerond met een examen.

Bestuurders van T2 fondsen¹⁰ die functiehouder worden hebben tot 1 september 2020 de tijd om aan de deskundigheidseisen te voldoen. Voor T3 en T4 fondsen is dat 1 september 2019. Tot die tijd is zo'n beoogd functiehouder "waarnemend functiehouder", maar moet wel worden benoemd.

Meer weten over IORP II? Neem dan contact op met uw vaste contactpersoon binnen Sprenkels & Verschuren of download onze Reflector over IORP II vanaf onze [website](#).

Sprenkels & Verschuren is ISO gecertificeerd:

¹⁰ DNB gebruikt een proportionaliteitsladder waarin vereisten zijn gekoppeld aan de categorie waarin DNB fondsen indeelt. DNB deelt aan fondsbesturen mee in welke categorie het fonds is ingedeeld.

